Lieta Nr.A42547308
AA43-0183-11/3

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2011.gada 11.februārī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja S.Gintere,
tiesneses M.Osmane un V.Zommere,

piedaloties pieteicējam *J.L.* un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāvei *D.I.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pamatojoties uz *J.L.* pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras 2008.gada 18.marta lēmuma Nr.52-14/111/1760 atcelšanu, administratīvā akta izdošanu un zaudējumu atlīdzināšanu 103 latu apmērā, sakarā ar *J.L.* apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2009.gada 29.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] *J.L.* 2008.gada 14.februārī vērsās Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk - VSAA vai atbildētāja) Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas nodaļā ar iesniegumu par vecuma pensijas piešķiršanu.

Ar VSAA Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas nodaļas 2008.gada 19.februāra lēmumu Nr.12208 „Par pensijas atteikšanu" (turpmāk – sākotnējais lēmums) *J.L.* tika atteikts piešķirt vecuma pensiju, jo nav vajadzīgā kopējā stāža. *J.L.* apstrīdēja minēto lēmumu.

Ar VSAA direktores 2008.gada 18.marta lēmumu Nr.52-14/111/1760 (turpmāk – Lēmums) sākotnējais lēmums tika atcelts daļā par apdrošināšanas stāžu un *J.L.* atteikts piešķirt vecuma pensiju.

[2] *J.L.* iesniedza Administratīvajā rajona tiesā pieteikumu par Lēmuma atcelšanu, administratīvā akta izdošanu un zaudējumu atlīdzināšanu 103 latu apmērā. Pieteikums pamatots šādi.

[2.1] Administratīvā rajona tiesa 2006.gada 18.augusta spriedumā lietā Nr.A42413005 jau vērtēja Lēmumā minēto apgalvojumu, ka laiku, ko ieslodzītie strādājuši izciešot sodu līdz 1991.gada 1.janvārim, darba stāžā neieskaita. Tiesa secināja, ka, lai personai atrodoties ieslodzījumā rastos tiesības uz darba apdrošināšanas stāžu par periodu līdz 1991.gada 1.janvārim, vienīgi jākonstatē vai persona šai laikā ir strādājusi.

[2.2] Latvijas PSR Labošanās darbu kodekss ieslodzītajiem noteica piespiedu darbu. Atteikšanās no darba skaitījās rupjākais ieslodzījuma režīma pārkāpums un Labošanas darba kodekss pieļāva atbilstošas represijas kā ievietošanu karcerī un veselībai kaitīgu minimālu uztura devu diennaktī.

VSAA jāpierāda, ka pieteicējs, atrodoties labošanās darbu kolonijās līdz 1991.gada 1.janvārim, bijis atbrīvots no obligātā piespiedu darba un nav strādājis.

[3] VSAA paskaidrojumā pirmās instances tiesai *J.L.* pieteikumu neatzina.

[4] Administratīvā rajona tiesa ar 2009.gada 29.decembra spriedumu noraidīja *J.L.* pieteikumu daļā par Lēmuma atcelšanu un administratīvā akta izdošanu, un atstāja bez izskatīšanas *J.L.* pieteikumu daļā par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu 103 latu apmērā.

Tiesas spriedumā norādīti turpmāk minētie motīvi.

[4.1] No lietas materiāliem un procesa dalībnieku paskaidrojumiem tiesa konstatēja:

[4.1.1] 2008.gada 14.februārī VSAA Vidzemes nodaļā reģistrēts *J.L.* iesniegums par vecuma pensijas piešķiršanu no 2008.gada 17.februāra;

[4.1.2] 2007.gada 19.decembra Jelgavas cietuma izziņa Nr.8/6-3701 apliecina, ka, atrodoties Jelgavas cietumā no 1991.gada 3.janvāra līdz 1994.gada 15.februārim, notiesātais *J.L.* strādāja par strādnieku no 1991.gada janvāra līdz 1994.gada februārim un saņēma ienākumus;

[4.1.3] 2008.gada 7.februāra Iekšlietu ministrijas Informācijas centra izziņa Nr.N-14/5-1291 apliecina, ka *J.L.* laika posmā no 1965.gada līdz 1968.gadam un no 1969.gada līdz 1976.gadam atradās apcietinājumā.

[4.2] Pieteicējs uzskata, ka viņa apdrošināšanas stāžu pierāda Iekšlietu ministrijas Informācijas centra un Jelgavas cietuma izsniegtās izziņas. Līdz ar to tiesa vērtēja vai lietā iesniegtie dokumenti apliecina pieteicēja apdrošināšanas stāžu, kas dod tiesības uz vecuma pensiju.

[4.3] Saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" 11.panta pirmo daļu tiesības uz vecuma pensiju ir sievietēm un vīriešiem, kuri sasnieguši 62 gadu vecumu un kuru apdrošināšanas stāžs nav mazāks par 10 gadiem.

Tātad, lai pieteicējam rastos tiesības uz vecuma pensiju ir jāpiepildās diviem priekšnoteikumiem: 1) ir jābūt sasniegušam 62 gadu vecumu un 2) apdrošināšanas stāžam ir jābūt ne mazākam par 10 gadiem.

Lietā pastāv strīds par to, vai pieteicējam apdrošināšanas stāžs ir ne mazāks par 10 gadiem.

[4.4] No lietas materiāliem tiesa konstatēja, ka VSAA pieteicēja apdrošināšanas stāžā nav ieskaitījusi laika periodu no 1991.gada 3.janvāra līdz 1994.gada 15.februārim, kad pieteicējs strādāja par strādnieku atrodoties ieslodzījumā Jelgavas cietumā.

[4.5] Likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 2.punkts noteic, ka no 1991.gada 1.janvāra līdz 1995.gada 31.decembrim apdrošināšanas stāžu veido darbs un tam pielīdzinātie periodi, kuri norādīti šā punkta 1., 2. un 3.apakšpunktā un kuros bija jāveic, bet attiecībā uz pašnodarbinātām personām ir veiktas apdrošināšanas iemaksas, un šā punkta 4., 5., 6. un 7.apakšpunktā norādītie darbam pielīdzinātie periodi, kuros ir veiktas sociālās apdrošināšanas iemaksas.

Vienlaicīgi Ministru kabineta 2002.gada 23.aprīļa noteikumu Nr.165 „Apdrošināšanas periodu aprēķināšanas un uzskaites kārtība" (turpmāk – Noteikumi Nr.165) 3.punkts paredz, ka no 1991.gada 1.janvāra līdz 1995.gada 31.decembrim apdrošināšanas stāžu veido: darba periodi, kuru laikā ir veiktas vai bija jāveic sociālās apdrošināšanas iemaksas sakarā ar to, ka persona šajā laikā ir bijusi darba ņēmēja statusā. Attiecīgo darba periodu apliecina ar šo noteikumu 5.1., 5.2., 5.3. un 5.6.apakšpunktā minētajiem dokumentiem (darba grāmatiņa (darba līgumu grāmatiņa); kolhoznieka darba grāmatiņa; darba līgums un dokumenti par tā izpildi, kuros ir norāde par attiecīgā darba perioda pabeigšanu; Latvijas valsts arhīvu vai citu valstu arhīvu izziņas); darba periodi, kuru laikā ir veiktas sociālās apdrošināšanas iemaksas sakarā ar to, ka persona šajā laikā ir bijusi pašnodarbinātās personas statusā; darbam pielīdzinātie periodi, kuru laikā veiktas sociālās apdrošināšanas iemaksas, kā arī šo noteikumu 24., 25., 26. un 37.punktā minētie periodi (obligātā militārā dienesta laiks, alternatīvā dienesta laiks, virsdienesta laiks karavīriem un dienesta laiks virsniekiem, laiks, kad persona atzīta par invalīdu un nestrādā) neatkarīgi no sociālās apdrošināšanas iemaksu veikšanas.

No minētām tiesību normām izriet, lai apdrošināšanas stāžā tiktu iekļauts darbs periodā no 1991.gada 1.janvāra līdz 1995.gada 31.decembrim, ir jākonstatē, ka attiecībā uz šo personu norādītajā laika posmā bija jāveic apdrošināšanas iemaksas (neatkarīgi no tā, vai šādas iemaksas tika reāli veiktas).

[4.6] Jelgavas cietuma 2007.gada 19.decembra izziņa Nr.8/6-3701 apstiprina, ka pieteicējs, atrodoties Jelgavas cietumā no 1991.gada 3.janvāra līdz 1994.gada 15.februārim, ir strādājis par strādnieku un ir saņēmis ienākumus. Vienlaicīgi ne minētajā izziņā, ne citos lietas materiālos nav konstatējams, ka par šo darba periodu tika veiktas apdrošināšanas iemaksas.

Līdz ar to lietā ir noskaidrojams jautājums, vai attiecībā uz pieteicēju kā notiesāto personu norādītajā laika posmā darba devējam bija pienākums veikt apdrošināšanas iemaksas.

[4.7] No Sodu izpildes kodeksa 51.panta (*redakcijā, kas bija spēkā līdz 1999.gada 1.aprīlim*) izrietēja katra notiesātā pienākums strādāt un labošanas darbu (brīvības atņemšanas) iestāžu administrācijas pienākums iesaistīt notiesātos sabiedriski derīgā darbā, ievērojot viņu darba spējas un, pēc iespējas, specialitāti - brīvības atņemšanas iestāžu uzņēmumos, ārpus cietuma teritorijas vai speciāli iekārtotos ražošanas objektos.

Sodu izpildes kodekss noteica darbā iesaistīto notiesāto personu garantijas - tiesības saņemt samaksu par darbu, tiesības uz astoņu stundu darba dienu, vienu atpūtas dienu nedēļā, atbrīvošanu no darba svētku dienās. Tai pat laikā Sodu izpildes kodekss paredzēja arī virkni ierobežojumu, tostarp, darbā iesaistītajām notiesātajām personām nebija tiesības uz atvaļinājumu. Bez tam Sodu izpildes kodeksa 52.panta septītā daļa noteica, ka laiku, ko notiesātie nostrādājuši, izciešot brīvības atņemšanas sodu, darba stāžā neieskaita.

Sodu izpildes kodeksa 55.pants paredzēja izdarīt ieturējumus no izpeļņas ar brīvības atņemšanu notiesātajiem, no aprēķinātās izpeļņas atlīdzināt maksu par uzturu un apģērbu. Tai pat laikā ne Sodu izpildes kodekss, ne citi normatīvie akti neparedzēja darba devēja pienākumu maksāt sociālās apdrošināšanas iemaksas.

Vienīgi personām, kas soda izciešanas laikā zaudējušas darba spējas, pēc atbrīvošanas no soda tika paredzētas tiesības saņemt pensiju un atlīdzību par nodarīto kaitējumu (Sodu izpildes kodeksa 53.panta pirmā daļa).

No iepriekš minētajām tai laikā pastāvošajām tiesību normām neizrietēja labošanas darbu (brīvības atņemšanas) iestāžu administrācijas pienākums un tiesības veikt apdrošināšanas iemaksas par notiesātajiem, kas strādājuši, izciešot brīvības atņemšanas sodu.

Šāds pienākums neizriet arī no apstākļa, ka ar 1998.gada 14.oktobra grozījumiem Sodu izpildes kodeksā tika svītrota 52.panta septītā daļa un papildināts Sodu izpildes kodekss ar 55.pantu, kas paredz, ka darba devēji, kas nodarbina notiesātos, veic sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas par katru darba ņēmēju, kā arī iemaksā budžetā no darba ņēmēja atalgojuma (izpeļņas) ieturētās sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas daļu un ieturēto iedzīvotāju ienākuma nodokli. Atbilstoši likuma „Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību" 9.pantam normatīvajiem aktiem nav atpakaļejoša spēka, izņemot īpaši likumā noteiktos gadījumus. 1998.gada 14.oktobra grozījumi Sodu izpildes kodeksā stājās spēkā 1999.gada 1.aprīlī un likumdevējs nav piešķīris šīm tiesību normām atpakaļejošu spēku. Tādējādi darba devēja pienākums veikt sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas par notiesātajiem nevar tikt attiecināts uz laika periodu pirms 1999.gada 1.aprīļa.

Līdz ar to atbildētāja pamatoti nav ieskaitījusi pieteicēja apdrošināšanas stāžā laika periodu no 1991.gada 3.janvāra līdz 1994.gada 15.februārim, kad pieteicējs strādāja par strādnieku, atrodoties ieslodzījumā Jelgavas cietumā.

[4.8] No lietas materiāliem arī konstatējams, ka VSAA pieteicēja apdrošināšanas stāžā nav ieskaitījusi laika periodu no 1964.gada 25.februāra līdz 1965.gada 25.februārim, no 1965.gada 29.jūnija līdz 1968.gada 29.jūnijam un no 1968.gada 11.novembra līdz 1976.gada 11.maijam, kad pieteicējs atradās apcietinājumā.

[4.9] Saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 1.punktu līdz 1990.gada 31.decembrim Latvijas pilsoņiem Latvijas teritorijā un bijušās PSRS teritorijā uzkrātie darba un tam pielīdzinātie periodi, kā arī šā punkta 10.apakšpunktā minētais ārpus Latvijas uzkrātais periods ir pielīdzināts apdrošināšanas stāžam.

Savukārt Noteikumu Nr.165 2.punkts paredz, ka darbu un tam pielīdzinātos periodus līdz 1991.gada 1.janvārim neatkarīgi no sociālās apdrošināšanas iemaksu veikšanas (..) pielīdzina apdrošināšanas periodiem, kas balstīti uz sociālās apdrošināšanas iemaksām un veido apdrošināšanas stāžu (..), lai noteiktu tiesības uz valsts pensiju, kuras radušās pēc šo noteikumu spēkā stāšanās.

Tātad, lai personai rastos tiesības uz apdrošināšanas stāžu par periodu līdz 1991.gada 1.janvārim, jākonstatē vienīgi, ka viņa šai laikā ir strādājusi.

[4.10] Likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 7.punkts noteic, ka pārejas periodā apdrošināšanas stāžu apliecinoši dokumenti ir: 1) darba grāmatiņa; 2) darba līgumu grāmatiņa; 3) dokuments, kas apliecina apdrošināšanas iemaksu izdarīšanu; 4) citi dokumenti, kas apliecina apdrošināšanas stāžu (izziņas, darba līgumi un to izpildi apliecinoši dokumenti u.c.). Savukārt no noteikumu 5.5. un 11.punkta izriet, ka apdrošināšanas periodu apliecina arī darba devēja izziņa, ja tā ir pamatota ar atsauci uz dokumentiem.

[4.11] Lietas materiālos ir Iekšlietu ministrijas Informācijas centra 2008.gada 7.februāra izziņa Nr.N-14/5-1291 un 2008.gada 9.aprīļa izziņa Nr.A-14/5-2366 par *J.L.* pavadīto laiku apcietinājumā laika posmā no 1965.gada līdz 1994.gadam, kā arī Ieslodzījumu vietu pārvaldes Brasas Cietuma 2007.gada 18.decembra izziņa Nr.2/6-3704, kurā norādīts, ka Brasas cietuma arhīvā nav informācijas par pieteicēja darbu laika periodā no 1965.gada līdz 1968.gadam.

Tiesa, izvērtējot minētās izziņas, secināja, ka tajās nav konstatējams fakts, ka pieteicējs šajā laika posmā ir strādājis, jo izziņās ir tikai norādīts, ka pieteicējs ir atradies apcietinājumā.

[4.12] Tiesas ieskatā Sodu izpildes kodeksa 51.pantā iekļautais pienākums notiesātajiem strādāt nevar būt par vienīgo pamatu, lai personai automātiski apdrošināšanas stāžā tiktu iekļauts viss periods, kad persona ir atradusies apcietinājumā.

Tā kā lietā iesniegtās izziņas neapstiprina faktu, ka pieteicējs, atrodoties apcietinājumā, laika posmā no 1965.gada līdz 1994.gadam ir strādājis, atbildētāja pamatoti nav ieskaitījusi pieteicēja apdrošināšanas stāžā laika periodu no 1964.gada 25.februāra līdz 1965.gada 25.februārim, no 1965.gada 29.jūnija līdz 1968.gada 29.jūnijam un no 1968.gada 11.novembra līdz 1976.gada 11.maijam, kad pieteicējs atradās apcietinājumā.

[4.13] Ievērojot iepriekš norādītos apstākļus, tiesa uzskatīja, ka VSAA pareizi ir noteikusi, ka *J.L.* kopējais apdrošināšanas stāžs ir 2 gadi

un 2 mēneši, kas pieteicējam nedot tiesības uz vecuma pensiju saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" 11.panta pirmo daļu.

Līdz ar to Lēmums, ar kuru pieteicējam atteikts piešķirt vecuma pensiju, ir tiesisks un pamatots, savukārt pieteicēja prasība atcelt šo Lēmumu un uzlikt par pienākumu VSAA izdot labvēlīgu administratīvo aktu nav pamatota un ir noraidāma.

[4.14] Pieteicējs lūdz atlīdzināt arī materiālos zaudējumus 103 latu apmērā, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu.

Administratīvā procesa likuma 92.pants noteic, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu par mantiskajiem zaudējumiem vai personisko kaitējumu, arī morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts ar administratīvo aktu vai iestādes faktisko rīcību. Savukārt Administratīvā procesa likuma 93.pantā noteikts, ka atlīdzinājumu var prasīt, iesniedzot augstākai iestādei iesniegumu par administratīvā akta apstrīdēšanu. Tikai tad, ja augstākas iestādes nav (vai tā ir Ministru kabinets), pieteikumā par administratīvā akta pārsūdzēšanu tiesā var prasīt arī atlīdzinājumu. Ja atlīdzinājums nav prasīts vienlaicīgi ar administratīvā akta apstrīdēšanu (vai pārsūdzēšanu tiesā tajā gadījumā, ja vispār nav augstākas iestādes), iesniegumu par atlīdzinājumu var iesniegt iestādē, kas nodarījusi zaudējumus vai kaitējumu.

No lietas materiāliem ir konstatējams, ka pieteicējs, VSAA lēmuma apstrīdēšanas stadijā nav izteicis prasību par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu. Līdz ar to atzīstams, ka nav izieta lietas iepriekšējas ārpustiesas izskatīšanas kārtība, kas saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 278.panta 1.punktu ir pamats prasījuma atstāšanai bez izskatīšanas.

[5] Par Administratīvās rajona tiesas 2009.gada 29.decembra spriedumu *J.L.* iesniedza apelācijas sūdzību, lūdzot minēto tiesas spriedumu atcelt, pamatojoties uz turpmāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Tiesa, sastādot spriedumu, pārkāpusi Administratīvā procesa likuma normas - 31.panta pirmo daļu, 251.panta ceturto daļu, 246.panta trešo daļu.

[5.2] Atsaucoties uz Administratīvā procesa likuma 153.panta otro daļu, pieteicējs norāda, ka ir stājies spēkā Administratīvās rajona tiesas 2006.gada 18.augusta spriedums lietā Nr.A42413005, kurā ir analoģiska situācija šai lietai. Tiesa motīvu daļā vērtēja strīdu par to, vai notiesāto personu darbs līdz 1991.gada 1.janvārim veido apdrošināšanas stāžu un vai cietuma administrācijas izziņas var uzskatīt par pierādījumu darba stāžam.

Tiesa nav norādījusi, kāpēc ir ignorējusi Administratīvās rajona tiesas 2006.gada 18.augusta spriedumā lietā Nr.A42413005 konstatētos faktus, ka darba laiks ieslodzījuma vietā ir jāieskaita apdrošināšanas stāžā. Spriedumā nav norādīti un izvērtēti pieteicēja iebildumi, kas pamatoti ar Administratīvās rajona tiesas 2006.gada 18.augusta spriedumu lietā Nr.A42413005.

[5.3] Pieteicējs atsaucas uz lietas materiālos esošajām izziņām, papildus pievienojot lietas materiāliem Jelgavas cietuma 2008.gada 24.aprīļa izziņu Nr.8/6-1265.

[5.3] Ja tiesai bija radušās šaubas par to, vai pieteicējs labošanas darbu kolonijās tika atbrīvots no darba, tiesai atbilstoši Administratīvā procesa likuma 59.pantam bija iespēja iegūt papildu informāciju no attiecīgajām iestādēm.

[5.4] Pieteicējs atsaucas uz Satversmes tiesas 2005.gada 6.aprīļa spriedumu lietā Nr.2004-21-01, kur tiesa norādījusi, ka ikvienam ir Satversmes 109.pantā paredzētās tiesības uz sociālo nodrošinājumu vecuma gadījumā. Valstij ir pienākums gādāt par cilvēka pamattiesību ievērošanu.

[5.5] Pieteicēja ieskatā pirmās instances tiesa ir pārkāpusi Latvijai saistošo starptautisko līgumu normas. Tiesas spriedums pamatots, pārkāpjot likuma normas, tiesas likumīgus atzinumus, ignorējot Satversmes tiesas spriedumā apkopoto informāciju.

[6] VSAA rakstveida paskaidrojumos *J.L.* apelācijas sūdzību neatzina, lūdza to noraidīt, atsaucoties uz iepriekš sniegtajiem paskaidrojumiem un norādot, ka pieteicējam ir atteikts piešķirt vecuma pensiju, jo nav kopējā apdrošināšanas stāža ne mazāk kā 10 gadi. Pirmās instances tiesas spriedums ir tiesisks un pamatots, jo tiesa ir izvērtējusi visus lietā esošos dokumentus un lietas faktiskos apstākļus.

[7] Tiesas sēdē apgabaltiesā pieteicējs uzturēja apelācijas sūdzību uz tajā minētajiem pamatiem, papildus norādīja, ka Administratīvā rajona tiesa nepamatoti ilgi izskatīja konkrēto lietu – 1 gadu un 8 mēnešus.

VSAA pārstāve pieteicēja apelācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[8] Pārbaudījusi lietas materiālus un noklausījusies administratīvā procesa dalībnieku paskaidrojumus, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka pieteicēja apelācijas sūdzība nav pamatota un pieteikums ir noraidāms.

[9] Apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējs vērsās VSAA ar prasījumu piešķirt vecuma pensiju no 2008.gada 17.februāra, proti, ar 62 gadu vecuma sasniegšanu. Lēmums ir negatīvs administratīvais akts, ar kuru pieteicējam atteikts piešķirt vecuma pensiju, jo nav vajadzīgā kopējā 10 gadu apdrošināšanas (darba) stāža.

J.L. pieteikumā lūdza gan atcelt Lēmumu, gan izdot aktu par vecuma pensijas piešķiršanu un šādus prasījumus arī izskatīja pirmās instances tiesa.

Kā atzīts Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta (turpmāk – Senāts) judikatūrā, šādu divu prasījumu nodalīšana nav pareiza, parasti tie kopumā veido vienu prasījumu par labvēlīga administratīvā akta

izdošanu. Nelabvēlīgais administratīvais akts, ar kuru iestāde atteikusi apmierināt pieteicēja prasījumu, ir vērtējams vienīgi kā lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas rezultāts, proti, priekšnoteikums, lai persona varētu vērsties tiesā ar pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu *(sk. Senāta 2007.gada 4.janvāra sprieduma lietā Nr.SKA-14 17.punktu un 2006.gada 2.novembra sprieduma lietā Nr.SKA-415 17.punktu).*

Ievērojot minēto, apgabaltiesa atzīst, ka *J.L.* prasījums par Lēmuma (ar to noraidīts pieteicēja lūgums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu par vecuma pensijas piešķiršanu. Apstāklim, ka ar Lēmumu pieteicējam noteikts citāds (mazāks) apdrošināšanas stāžs, nekā sākotnējā lēmumā, izskatāmajā gadījumā nav būtiskas nozīmes) atcelšanu nav patstāvīgs prasījums. *J.L.* prasījums ir par viņam labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Līdz ar to tiesas nolēmums par Lēmuma atcelšanu vispār nav taisāms.

Skatot pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, tiesai ir jāpārbauda, vai pastāv labvēlīga administratīvā akta izdošanas priekšnoteikumi.

[10] Administratīvā procesa likuma 307.panta ceturtā daļa noteic, ja tiesa, izskatot lietu, atzīst, ka zemākās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tā sprieduma motīvu daļā var norādīt, ka pievienojas zemākās instances tiesas sprieduma motivācijai. Šajā gadījumā šā likuma 251.panta piektajā daļā noteiktos apsvērumus sprieduma motīvu daļā var nenorādīt.

Administratīvā apgabaltiesa, izvērtējot lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, atzīst, ka pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums, kas norādīts šā apgabaltiesas sprieduma [4.1]-[4.14] punktos, ir pareizs un pilnībā pietiekams. Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa pievienojas šā sprieduma motivācijai un to neatkārto.

Par pieteicēja apelācijas sūdzības argumentiem apgabaltiesa norāda turpmāk minēto.

[11] Pieteicējs pareizi norāda, ka ikvienam ir Satversmes 109.pantā paredzētās tiesības uz sociālo nodrošinājumu vecuma gadījumā.

Sociālās apdrošināšanas sistēma ir sociālas drošības sistēmas sastāvdaļa atbilstoši likumam „Par sociālo drošību", kura 5.pants noteic, ka katram ir tiesības uz sociālo apdrošināšanu saskaņā ar likumu (panta pirmā daļa), ka personai, kura apdrošinājusies sociālās apdrošināšanas institūcijās, ir tiesības uz: 1) pasākumiem, kas nepieciešami veselības un darbspēju aizsardzībai, saglabāšanai, uzlabošanai un atjaunošanai; 2) materiālu nodrošinājumu slimības, grūtniecības un dzemdību, invaliditātes un vecuma, kā arī bezdarba gadījumā (panta otrā daļa).

Izskatāmajā gadījumā pieteicējs pieprasīja vienu no sociālās apdrošināšanas pakalpojumu veidiem – valsts vecuma pensiju, kuras piešķiršanas nosacījumus reglamentē likums „Par valsts pensijām".

Atbilstoši šā likuma 3.panta pirmajai daļai, tiesības uz valsts sociālās apdrošināšanas pensiju jeb valsts pensiju, kuras viens no veidiem ir vecuma pensija, ir Latvijas teritorijā dzīvojošām personām, kas bijušas pakļautas valsts obligātajai pensiju apdrošināšanai. Savukārt likuma 11.panta pirmā daļa noteic, ka viens no priekšnosacījumiem vecuma pensijas saņemšanai ir vismaz 10 gadus ilgs apdrošināšanas stāžs.

Konkrētajā gadījumā pieteicējam nav nepieciešamā apdrošināšanas stāža, jo no lietas materiāliem izriet, ka viņa apdrošināšanas stāžā ir ieskaitāmi tikai atsevišķi periodi no 1996.gada, kuros par *J.L.* bija veiktas valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas (skat. Lēmuma 6.punktu), un periodi pirms 1996.gada, kuros viņš strādāja soda izciešanas vietā un kuri ir pierādīti ar Noteikumos Nr.165 norādītajiem dokumentiem. Lēmumā konstatēts, ka pieteicēja kopējais apdrošināšanas stāžs ir 2 gadi un 2 mēneši. Apgabaltiesa konstatē, ka atbilstoši Jelgavas cietuma 2008.gada 24.aprīļa izziņai Nr.8/6-1265 pieteicēja apdrošināšanas stāžā vēl būtu ieskaitāms darba periods no 1980.gada 10.jūlija līdz 1980.gada 25.decembrim, proti 5 mēneši un 15 dienas, taču izskatāmajā gadījumā tas tik un tā neapliecina pieteicēja apdrošināšanas stāža 10 gadi esamību. Līdz ar to, kā to pamatoti atzina pirmās instances tiesa, pieteicējam nav tiesību uz valsts vecuma pensiju.

Likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 1.punkts noteic to, kādi uzkrātie darba un tam pielīdzinātie periodi Latvijas teritorijā un bijušās PSRS teritorijā līdz 1990.gada 31.decembrim Latvijas pilsoņiem tiek pielīdzināti apdrošināšanas stāžam. Savukārt likuma pārējas noteikumu 2.punkts noteic, ka no 1991.gada 1.janvāra līdz 1995.gada 31.decembrim apdrošināšanas stāžu veido darbs un tam pielīdzinātie periodi, kuri norādīti šā punkta 1., 2. un 3.apakšpunktā un kuros bija jāveic, bet attiecībā uz pašnodarbinātām personām ir veiktas apdrošināšanas iemaksas, un šā punkta 4., 5., 6. un 7.apakšpunktā norādītie darbam pielīdzinātie periodi, kuros ir veiktas sociālās apdrošināšanas iemaksas.

Pretēji pieteicēja apgalvotajam, apgabaltiesa norāda, ka neviena tiesību norma nenoteic, ka personas apdrošināšanas stāžā jāieskaita periods, kurā persona atradās ieslodzījuma vietā (apcietinājumā).

Apgabaltiesai, izskatot konkrēto lietu un izvērtējot lietas faktiskos un tiesiskos apstākļus, nav saistoši Administratīvās rajona tiesas secinājumi, kas izdarīti spriedumā citā lietā.

Ievērojot minēto, pieteicēja prasījums par labvēlīga akta izdošanu par valsts vecuma pensijas piešķiršanu no 2008.gada 17.februāra ir noraidāms kā nepamatots.

[12] Pirmās instances tiesas spriedumā ietverts lēmums, ar kuru atstāts bez izskatīšanas *J.L.* pieteikums daļā par mantisko zaudējumu atlīdzinājumu.

Apgabaltiesa jau iepriekš [10] punktā atzina, ka Administratīvās rajona tiesas motivācija ir pareiza un pilnībā pietiekama. Līdz ar to pirmās

instances tiesas spriedumā ietvertais lēmums saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 323.panta pirmās daļas 1.punktu ir atstājams negrozīts. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 324.panta pirmajai daļai apgabaltiesas lēmums šajā daļā nav pārsūdzams, un tas stājas spēkā no tā pieņemšanas brīža.

[13] Apgabaltiesa papildus norāda, ka, atbilstoši patlaban spēkā esošajam regulējumam, Valsts sociālo pabalstu likuma 13.panta pirmās daļas 1.punkts noteic, ka personai, kurai nav tiesību saņemt valsts pensiju, ja persona nav nodarbināta un par pieciem gadiem ir pārsniegusi vecumu, kāds saskaņā ar likumu „Par valsts pensijām" noteikts personai, lai tā iegūtu tiesības uz vecuma pensiju, ir tiesības uz valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu. Šīm personām valsts sociālā nodrošinājuma pabalstu piešķir uz mūžu. Tādējādi pieteicējam no 2013.gada 17.februāra varētu būt tiesības uz valsts sociālo pabalstu.

Attiecībā uz lietas izskatīšanas ilgumu pirmās instances tiesā apgabaltiesa norāda, ka nav konstatējams, ka konkrētās lietas izskatīšanu Administratīvā rajona tiesa būtu nepamatoti novilcinājusi. Atbilstoši tiesu statistikas datiem lieta izskatīta termiņā, kādā pirmās instances tiesa, ņemot vērā tās resursus un lietu skaitu, var nodrošināt un nodrošina lietu izskatīšanu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307.pantu un 309.pantu, 323.panta pirmās daļas 1.punktu un 324.panta pirmo daļu Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

atzīt par nepamatotu un noraidīt *J.L.* pieteikumu daļā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, ar kuru *J.L.* no 2008.gada 17.februāra tiktu piešķirta valsts vecuma pensija.

Spriedumu šajā daļā var pārsūdzēt Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā 30 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot kasācijas sūdzību Administratīvajā apgabaltiesā.

Atstāt negrozītu Administratīvās rajona tiesas 2009.gada 29.decembra spriedumā ietverto lēmumu, ar kuru atstāts bez izskatīšanas *J.L.* pieteikums daļā par mantisko zaudējumu atlīdzināšanu 103 latu apmērā.

Spriedums šajā daļā nav pārsūdzams, un tas stājas spēkā no tā pieņemšanas brīža.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja S.Gintere

Tiesneses M.Osmane

V.Zommere